

PandeMúsica Victrix:

Samen componeren we Alkmaar!

Uitgesproken op 8 oktober 2021 door burgemeester Anja Schouten

Alkmaarders!

Het was een dag als vandaag, het was Alkmaars Ontzet. Uit het Rembrandtkwartier liep ik vol verwachting de stad in. Tijdens mijn installatie heb ik er meer over verteld: op 8 oktober 1981 won onze "kleine groep" buurmeisjes een prijs in de jeugdoptocht. Ik kreeg die prijs uit handen van burgemeester Roozmond, was zeer onder de indruk en dacht: "Dat wil ik ook".

In 1981! Toen nog nooit een vrouw de burgemeester van Alkmaar was geweest.

Precies 40 jaar na die dag sta ik hier. Midden in de stad, een paar honderd meter van de plek waar mijn wieg stond. De eerste Alkmaarder die burgemeester van Alkmaar werd sinds 1853. Ik stel mij graag aan u voor:

Ik ben Anja Schouten, Alkmaarder tussen de Alkmaarders en lid van de 8 October vereniging

Helaas kunnen we Alkmaar Ontzet nog niet op traditionele wijze vieren. En vanmiddag heeft onze stadsdichter Joris Brussel ons daarvoor een paar prachtige zinnen meegegeven in het stadsgedicht van dit jaar. Er zijn een paar zinnen die ik graag met u wil delen:

"Ondanks belemmering
beperking of teleurstelling
blijft de Ontzet-viering een feniks
die al eeuwen ieder jaar herrijst"

Ik wil graag het begin van mijn rede aangrijpen om als burgemeester mijn grote complimenten uit te spreken voor de 8 oktober vereeniging. Voor de veerkracht om er binnen alle wisselende omstandigheden weer een fantastische dag van te maken.

Het is de traditie voor de burgemeester van Alkmaar om aan het begin van haar ambtstermijn de Ontzetrede te houden en uit te spreken waarvoor zij staat. Mijn voorgangers (oud burgemeester Bruinooge en van Rossen) hier aanwezig in de kerk hebben dat ook gedaan en net als zij houd ik deze traditie graag in ere.

Ik sta hier als Anja Schouten, Alkmaarder tussen de Alkmaarders, burgemeester van Alkmaar. Alkmaar, de stad en de dorpen waarmee ik zo diep verbonden ben. Met haar geschiedenis en vooral met de toekomst.

PandeMúsica Victrix is het thema van deze bijzondere editie van Alkmaar Ontzet.

Victrix begrijpen we uiteraard allemaal. De Alkmaarse victorie in 1573 op de Spanjaarden. Die Tachtigjarige Oorlog was een vreselijke tijd, waarin elke stad zijn eigen geschiedenis schreef. We streden niet alleen tegen de Spanjaarden, het was deels ook een burgeroorlog. Stelt u zich dat eens voor, Hollanders in gevecht met Hollanders.

De waarden die toen werden bevochten zijn ook nu belangrijk: vrijheid, verdraagzaamheid, verbondenheid, verscheidenheid. Daarom herdenken we volgend jaar de geboorte van Nederland. U zult dat ook terug zien in Alkmaar omdat het prachtig past in de voorbereiding op ons jubeljaar 2023 waarin we 450 jaar Alkmaars Ontzet herdenken en vieren.

PandeMúsica. Het is een term die al ruim voor de wereldwijde coronacrisis en lockdowns gebruikt werd, voor optredens waarin muziek uit alle windstreken ten gehore werd gebracht. Het idee daarachter is dat muziek verbindt en dat die verbinding zich via de muziek als een pandemie verspreidt over alle mensen. Voor mij gaat PandeMúsica over openstaan voor andere geluiden en me laten inspireren om in beweging te komen en te verbinden.

PandeMúsica is een prachtige metafoor voor onze democratie: de inbreng van alles en iedereen die zich mobiliseert vanuit het ideaal het leven beetje mooier te maken, juist in crisis. Deze pandemie wordt volgens kenners een endemie en we gaan ermee leren leven. Maar daarmee zijn we er niet. Er zijn meer grote maatschappelijke opgaven. Waar niemand alleen in zijn eigen toonsoort tot oplossingen kan komen.

Door de PandeMúsica iets breder te interpreteren kunnen we het over die grote maatschappelijke opgaven hebben. Hoe gaan we eigenlijk daarin eigenlijk met elkaar en deze vraagstukken om? Hoe vinden we onze eigen toon en geluid in het grote, soms onoverzichtelijke geheel?

Ik ben Anja Schouten, Alkmaarder tussen de Alkmaarders, en als burgemeester sta ik ergens voor

Het is een goed gebruik dat de Ontzetrede niet wordt aangegrepen voor politiek, en dat zal ik ook niet doen. Wat ik wel doe is u meenemen in mijn denken over wat deze tijd van ons vraagt, en welke bijdrage ik als burgemeester daar aan wil leveren.

Graag deel ik met u een paar citaten van belangrijke denkers:

Daan Roovers, Denker des Vaderlands

'Erg veel interesse in de stem van het midden lijkt men de laatste jaren niet te hebben. Liever een lekker scherp of polemisch debat, dan een al te genuanceerde uitwisseling. Het midden gaat ondergronds, en de brutalen hebben de hele wereld weer voor zichzelf.'

En de filosoof Bart Brandsma:

'Als je iets wilt doen aan polarisatie, is het nationale debat niet zo belangrijk. Je moet lokaal het midden weten te bereiken.'

"Het midden gaat ondergronds", zegt Daan Roovers en Bart Brandsma zegt dat je "lokaal het midden moet weten te bereiken".

Ik ben Anja Schouten, Alkmaarder tussen de Alkmaarders, en ik wil in het midden staan

Wat centraal staat in deze citaten is dat lange tijd de extreme mening minder uitgesproken werd, maar dat het nu de gematigde mening is die je amper nog hoort. In tijden van een overprikkeld opinieklimaat komen vooral de uitersten aan het woord, krijgen die bijna alle aandacht in de talkshows en op sociale media. En zo kunnen de uiterste meningen de blaasbalg zijn voor maatschappelijke onrust. Dat noemen we polarisatie. Omdat het middenveld, het rustpunt, het oog van de storm wegvalt.

Wie mij kent weet dat ik van een goed debat houd. Als liefhebber van een stevig gesprek én van het vrije woord wil ik benadrukken dat iedereen een eigen mening en een eigen geluid mag hebben. En niet alleen dat: het mag en moet ook geuit kunnen worden. Je zou dan ook van deze tijd kunnen zeggen: de democratie is levendiger dan ooit.

Máár, als de polen alleen nog maar tegen elkaar roepen, over het middenveld heen, verstomt het midden, wordt het midden stil. En dan wordt het onaangenaam. Dat is wat polarisatie doet. Polarisatie verhardt het debat en een groot deel van de deelnemers verlaat het gesprek. En minstens zo belangrijk: we komen tot stilstand, omdat er nooit een “uitkomst” zal zijn die ons verbindt en weer gezamenlijk in beweging brengt.

Je zou nu kunnen zeggen: PandeMúsica Victrix! laat de muziek, harmonieus de polarisatie overwinnen. Maar let op: harmonie alléén brengt ons ook niet verder.

De geschiedenis leert ons dat je juist de zogenaamde uiterste meningen nodig hebt om verandering in gang te zetten te zetten.

We hebben moedige, vernieuwende, in eerste instantie wellicht extreem te noemen standpunten nodig om in beweging te komen en nieuwe richtingen vorm te geven. Via uitersten, door het voeren van een breed debat komen we tot nieuw draagvlak. Dát is wat ons gezamenlijk verder brengt.

Ik ben Anja Schouten, Alkmaarder tussen de Alkmaarders, en als burgemeester wil ik bijdragen

Maak ik me zorgen om de polarisatie van dit moment? Jazeker, ik zie hoe het kan leiden tot fragmentatie in de samenleving. Buren, familieleden en vrienden die elkaar niet meer herkennen. En op sommige momenten leidt polarisatie zelfs tot dreiging en geweld. Als burgermeester vraagt dit dus alertheid, en waar nodig bescherming en begrenzing.

Maak ik me zorgen om Alkmaar? Nou, dat vraagt enige nuance. Ik licht dat graag toe:

We uiten ons als mensen niet alleen in woorden, we zijn als mensen vooral ook wat we doen. Democratie is breder dan alleen gekozen volksvertegenwoordigers, democratie is ook meer dan alleen meningen, het is ook wat we doen.

Democratie kent stille krachten, Alkmaarders die zich inzetten voor Alkmaarders, en vandaaruit laten zien door wat zij dóen wat voor hen belangrijk is. En als ik zie hoeveel inwoners zich inzetten als vrijwilliger, en dat vrijwel iedereen geeft aan de

goede doelen. Dan kan kán ik niet anders concluderen dat “ons midden” groots is en veel betekenis heeft.

De afgelopen maanden heb ik Alkmaar, de stad en de dorpen nog beter mogen leren kennen. Ik heb kennism gemaakt met Alkmaar in al zijn diversiteit. Wat ik gezien heb, gun ik iedereen. Alkmaar barst van de initiatieven; recent ontstaan, al dan niet vanuit vraagstukken van deze tijd. Maar ook verenigingen en stichtingen die al generaties lang een belangrijke basis vormen van onze Alkmaarse samenleving.

Wat mij betreft krijgt dit brede middenveld veel meer aandacht én waardering om de waarde die zij toevoegen. Wat mij betreft krijgt 'het midden' een duidelijke stem. Hier in Alkmaar gebeuren mooie dingen die vaak onopgemerkt blijven. Als burgemeester zal ik daar telkens opnieuw, met veel plezier aandacht aan geven en voor vragen. Om daarmee de grote maatschappelijke waarde van het midden te bekrachtigen.

Daan Roovers zegt dat in het tegengaan van polarisatie vooral een rol is weggelegd voor het lokale debat. Lokaal, want dáár ontmoeten mensen elkaar nog offline, komen in gesprek en zijn eerder geneigd begrip voor elkaar op te brengen. Ik lees hierin een oproep om mensen telkens weer opnieuw, juist bij ingewikkelde vraagstukken fysiek bij elkaar te brengen. Dan ontstaat er een ander debat. Men treft elkaar, raakt elkaar, kijkt elkaar in de ogen en niemand kan anoniem deelnemen.

Ik wil als burgemeester die dialoog stimuleren.
Maar roep u op ook zelf in gesprek te blijven en te gaan, juist als dat lastig lijkt.

Laten we ieder vanuit onze eigen rol en verantwoordelijkheden steeds opnieuw alle verschillende meningen bij elkaar brengen. In een omgeving waar dat wat gezegd moet worden ook gezegd kán worden. Waarin tegenstellingen en botsende meningen op respectvolle wijze met elkaar worden onderzocht. Waarin de mening gehoord wordt van de mensen die aan de polen staan, en die van het midden.

Dit vanuit de overtuiging dat de krachtigste besluiten ontstaan door de aanwezigheid van diversiteit in kennis, talenten en ervaringen. Op die wijze bevorderen we brede deelname aan het democratische proces. Nemen we besluiten waarbij de wijsheid van de minderheid een plek krijgt in het meerderheidsbesluit. En dat is nodig, want er staat veel op het spel!

Als u denkt dat mijn positieve insteek naïef is hebt u het mis.
Dit diepe vertrouwen in het goede van onze samenleving dat u bij mij ziet, is een wilsbesluit van een volwassen idealist.
Heus, ik weet dat er akelige dingen gebeuren, maar dat ontslaat ons op geen enkele manier van de opdracht om zelf het goede te blijven doen. Optimisme genereert zoveel meer voorwaartse energie en oplossend vermogen dan pessimisme.
Goede moed blijven geven, dát is wat burgemeesters doen.

In mijn installatiespeech heb ik drie thema's centraal gezet: Blijf de mens zien, niemand kan de huidige opgaven alleen aan en ruimte voor iedereen. En dat komt voor mij hierin allemaal samen.

Ik ben Anja Schouten, Alkmaarder tussen de Alkmaarder, en ik wil Alkmaar een beetje verder dragen

Die prijs op 8 Oktober 1981 kregen wij omdat wij elkaar in een kruiwagen door de stad reden. En kijk, na al die omzwervingen sta ik hier, midden in Alkmaar. Mijn missie als burgemeester ontleen ik aan Joost Zwagerman: "Samen Alkmaar een beetje verder dragen". Weer dat dragen. De stad een beetje verder dragen in een tijd die we misschien wel als verwarrend en veeleisend ervaren.

Samen kunnen we deze gemeente, de stad en de dorpen voor nu en de toekomst nóg waardevoller maken. Door aandacht te geven aan de mooie ontwikkelingen, ook in het midden. En door elkaar niet te ontlopen maar de dialoog aan te gaan.

Want dat maakt ons een gemeenschap waarin je kan zijn wie je bent, verschillen accepteert en vooral samen de armen uit de mouwen steekt om er een geweldige PandeMúsica van te maken.

Samen componeren wij Alkmaar!

Van PandeMúsica de Victorie!